

Megemlékezés Klaus Lehnertről, a kollégáról és barátáról

Dr. Klaus Lehnert (1930–2017)

Idén júliusban, életének 87. évében Gommernben (NSZK) elhunyt *dr. Klaus Lehnert* okleveles geofizikus, akit derékba tört karrierje dacára is kiváló szakemberként tiszteltek, és én 50 éve barátként szerettem.

Halle/Saale városában született, itt is érettségizett, és bár gyermekkorától soha nem élt itt tartósan, ezt a helyet mindig otthonaként emlegette.

A szülői ház légkörének és saját meggyőződésének megfelelően a gimnázium utolsó évében belépett a szabadelvű demokrata pártba (Liberal-Demokratische Partei, majd Liberal-Demokratische Partei Deutschlands), mely lépése egész pályafutására kihatott.

Mivel édesapja vegyipari gépészmérnök volt, a középiskola elvégzése után a vegyiparban helyezkedett el azzal a szándékkal, hogy vegyészmérnöki egyetemi tanulmányokat folytasson. Hidrogeológus keresztapja tanácsára azonban mégis a geofizikát választotta, és felkereste dr. Lauterbach professzort, aki abban az időben a lipcsei egyetemen

az alkalmazott geofizika egyetemi oktatását és a nyersanyagkutatásban rendkívül hiányzó szakemberek képzését szorgalmazta. Így került gyakornokként az NDK földtani szolgálatához, ahol néhány hónapig egy szeizmikus terepi csoportban dolgozott.

Ez követően mint munkahelye ösztöndíjasa végezte egyetemi tanulmányait, és az oklevél kézhez vétele után ismét visszatért a refrakciós szeizmikához. 1957 szeptemberében azonban az akkor gyermekcipőben járó mélyfúrás-geofizikához kéri magát, ahol Gommernben előbb csoportvezetőként, majd geofizikusként dolgozott. A nyersanyagban szegény országban erőltetett földtani kutatás folyt, amellyel sem a szakemberek képzettsége, sem a műszerezettség nem tudott lépést tartani. A szakismereti hiányok enyhítése érdekében 1959-ben az NDK olajipari vezetőinek kérésére érkezett a részleghez Barlai Zoltán, aki mint kiváló szaktekinetély és kiemelkedő pedagógia érzékkel rendelkező specialista néhány hetes angol nyelvű tanfolyamot tartott, amelynek színvonaláról és hasznosságáról Lehnert haláláig írásban és szóban is többször megemlékezett. Itt kell megjegyezni, hogy Klaus Lehnert oroszul is jól beszélt, és közvetlenül tárgyalt a hozzájuk ki-rendelt szovjet szakértőkkel, akik 1969-ig voltak náluk szolgálatban.

A hiánypótló és elsősorban az ellenállásmérésekkel foglalkozó előadás-sorozattal egy időben autodidakta módon elsajátította, alkalmazta, majd egy, Klaus Rothe szerzőtársával együtt írott kötetben részletesen leírta az akkor ismert karotázsmódszereket. 1962-ben megjelent könyvükben (Akademie Verlag, Berlin, 284 oldal, 330 irodalmi hivatkozás) a szakirodalomban ritka precizitással, a fizikai és geológiai alapok pontos leírásával a mélyfúrás-geofizikai német nyelvű alapkijelentését bocsátották a tudomány és az iparág (nyugati és keleti) szakembereinek rendelkezésére, amelynek hatása – főleg német nyelvterületen – mind a ma napig érezhető. (Mi akkor még az erősen reklámozó amerikai könyvekből tanultunk.)

1959-ben megnősült, felesége Margret, egy evangélikus lelkész lánya, akivel 49 évig élt boldog házasságban. Pártválasztása mellett az így létrejött „klerikális kötődése” további terhet jelentett élete során. A házasságból két fiuk született, akiket e szülői háttér miatt csak szilikátipari (téglagyártás) szakközépiskolába vettek fel, és továbbtanulásuk elé is legyőzhetetlen akadályokat görgettek.

A kutatási területekhez alkalmazkodva Lehnert és geofizikus társai jelentős munkát fektettek a nagy ellenállású (>100 Ω, zechstein és rotliegende) összetettek megismerésére, erre különleges, a számukra hozzáférhető mérési

módszerekre támaszkodó programot és interpretációs eljárást fejlesztettek ki. A mérési elvből eredően ezeknek a rétegsoroknak a feldolgozására a laterolog eljárás lenne a legalkalmasabb, azonban a magyar gyártmányú mérőberendezést sokszori próbálkozás és jelentős erőfeszítés ellenére sem tudták üzembe állítani.

1967-ben a lipcsei egyetemen doktorált (Dr. rer. nat.).

Meggyőződéses liberális demokrataként, megtúrt kis pártjában aktívan dolgozott. Hosszú időn át vezette a gommerni pártszervezetet, 1964–1968 között Magdeburg megyei, majd 1970–1974 között Gommernben városi képviselő volt.

Ebben az időben a munka szervezeti feltételei állandóan módosultak, de Lehnert különféle vezető beosztásokban 1974-ig a mélyfúrás-geofizikai munkák tényleges vezetője volt. A 12 év során a szénhidrogén-, majd a szénkutatói céllal is végzett mérések 5 különböző céghez tartoztak, elszenvetve az ezzel járó sok adminisztratív és egyéb többletmunkát. A hatodik változás előtt beadvánnyal fordult az NDK Államtanácsa elnökéhez, feltárva ebben az átszervezések negatív következményeit és segítséget kérve megfelelő munkafeltételek megteremtéséhez. Bár érvei részben meghallgatásra találtak, ezt követően sok nyílt és leplezett, sőt alattomos támadás érte, helyzete az általa is felépített vállalatban ellehetetlenült, ezért az olaj- és gázipari kutatóintézetbe (FIEE, Gommern, a magyar OGIL-nak megfelelő intézmény) kéri magát.

Kiemelendő, hogy a kutatóintézetben a legnagyobb NDK-beli gázmező (Salzwedel, a kitermelt mennyiség 1989-ig 178 milliárd m³) leművelésének geofizikai módszerekkel történő ellenőrzése során figyelt fel a termelő-kutakban fellépő recens gamma-anomáliákra, melyekre sokoldalú és iparilag alkalmazható magyarázatot adott.

Jelen megemlékezésnek nem célja Lehnert szakmai tevékenységének részletes bemutatása, csak megemlítem, hogy számos, köztük több alapvető szakcikket írt, folyamatosan adott elő az akkor számára elérhető fórumokon, három ízben volt meghívott vendégként előadó az MGE előadó- és vitarendezvényein.

Különlegesen érdekesek az egyes geológiai összletek egységes értelmezésére kiadott főgeofizikusi előírásai, amelyeket nagy gonddal készített elő, majd munkatársaival részletesen átbeszélve elrendelte azok kötelező alkalmazását. Bár az NDK-ban nagy volt az „éberség”, és szinte minden anyag minősített volt – pl. bizalmas, csak belső használatra, elzárandó, titkos, szigorúan titkos, stb. –, a 70-es évek elején 3 hónapos kinti munkám során volt alkalmam ilyeneket látni. Rövid tartalmuk: földtani, kutatástechnikai feladatok, az összlet (geo-)fizikai jellemzői, az ezek megismerésére használható szelvényezési eljárások, az értelmezés lépései, meghatározandó paraméterek.

Említésre érdemes, de kevésbé ismert, mert abban az időben NDK-beli kollégáink nem beszélhettek róla, hogy 1963–1985 között 47 db 4000 m-nél mélyebb fúrást mélyítették le (köztük 3 db több mint 7000 m, a legmélyebb pedig 8008 m mély volt) és mértek be eredményesen. Az évente több ezer barnaszénkutató fúrás mérési és értelmezési munkái is jelentős terhet jelentettek a karotázsszolgálatnak.

A szakmai életből mind inkább kiszorítva egyre több időt fordított rajzoló tehetsége fejlesztésére és alkalmazására. Több helyi történeti kiadványt illusztrált, emléklapetteket tervezett, vezető szerepet játszott számos regionális műszaki és történeti műemlék felkutatásában, konzerválásában és renoválásában.

Nyugdíjazása után két volt geofizikus kollégájával összefogva megírták (ill. összeállították) szorosabban vett szakterületük történetét (Chronik der Bohrlochmessungen im Osten Deutschlands). E témája ellenére nagyon olvasmányos könyvecskében különösen érdekes az utolsó fejezet, amely az 1990-ben bekövetkező szemléleti és szervezeti változásokat tárgyalja.

Dr. Klaus Lehnerttel haláláig szoros szakmai és privát kapcsolat kötött össze. Rendszeres találkozásaink különböző rendezvényeken, majd családi összejöveteleink, gyermekeink cserelátogatásai és az utolsó években élénk levél- és e-mailváltás hirtelen és fájdalmas véget ért.

Kedves Klaus, nyugodj békében!

Dr. Deres János